

Maçó, V. *maça* i *franc*(maçó)

MACOCA, 'figa-flor, o figa de moro tova o pansida', mot valencià del Migjorn, també murcià i manxec, junt amb adjectius afins hispanoamericans; d'origen incert, probablement aràbic (cf. *ma^aqûq* 'esqueixat'). □ 1.ª doc.: S. xx.

«Figues de pala --- u llesves al forn en una carretilla --- si tenen bona calda, tardaran dos dies en solta el melis y fe-se *macoques*; en gelà-se, es passes per un fil palomà i penges el rastre en la finestra ---»; «el aiguardem me'l estime més darrere des *macoques*. —Pa menjà, la *macoca* condix més, perquè no té escorfa»; és símbol de cosa sense consistència i de poc valor, car la dita «una mànega de *macoques*» implica «poca validez», *Canyissaes* (Monóver, 1950, pp. 67, 45, 126 i encara 106).

No recollit per diccionaris catalans, si no és l'Alcover-Moll: «*macoc*: bacora pansida (V. d'Albaida)» i «*macoca*: m. i f. beneitot, babau (El Pinós)». És també de Múrcia, *macoca* «brevia muy madura y seca» (GaSoriano) i Albacete «brevia seca» (Zamora V., *RFE* xxvii, 250); els quals creuen que ve de *MACAR*, ço que hem de rebutjar no sols per l'obscuritat del pretès «sufix», car tampoc s'hi ajusta gens al matís d'allò que distingeix la *macoca* de les altres figues. D'altra banda no fóra fàcil de connectar-lo amb l'arabisme *BACORA*.

Sí que deu haver-hi, però, algun nexa amb un adjectiu *macuco*, *macuquino*, *macuenco*, documentat a quasi tots els països hispano-americans, des de l'Arg. i Xile fins a les Antilles, Colòmbia, Guatemala i fins Mèxic, com a adj. de valor afectiu i ponderatiu per a moltes coses de forma aplatada i molt gran (d'aquí potset, per «trucatge» de *metzines*, l'argòtic *macucos* 'metzines', *BDC* vii, 41). Veg *DCEC/DECH*, *MACUQUINO* (allí especialment nota 3). No hi arribo a conclusions etimològiques explícites.

L'aspecte del mot és aràbic, i suposant que a Amèrica sigui andalusisme, també ho és l'àrea ben bé. L'aire del mot és el d'un participi passiu aràbic de la forma *ī*. I hi ha bon fonament per sospitar que sigui *ma^aqûq*, *-ûqa*, de l'arrel ben coneguda *qqa*, que ja és clàssica, i de provat arrelament hispànic (*RMa.*) i magrebí, veg. Dozy, *Suppl.* ii, 145-6; i, per a dates i detalls de l'ús en l'àrab comú, veg. el dicc. de Lane (2095c), i la seva obra sobre costums d'Egipte. El significat bàsic és 'badar, esqueixar' tr., ço que ens reporta a un significat com el de la *XERECA* o *xalefa* 'figa-flor seca i badada', de l'àr. *ʃrh* 'badar, fendre' (*EntreDL* iii, 88-89), cf. el murc. *jarea* «especie de pan de higo formado con dos *macocas* o brevas secas» (GaSoriano).

Convé també tenir en compte que aquesta arrel s'aplica, molt repetidament a coses vegetals: '*a^aqq* «pousser des rejets (palmier)», *nâwâ al-^aaqûq* «noyaux tendres», *aqîqa* «noyau tendre de datte», *iqqân* «rejets de palmier, de vigne» (Belot), *iqqa* «zygophyllum album» cap a Tunis (Dozy ii, 145b); i és segurament una alteració de la mateixa arrel la que ha donat *al-maqâlqal* 'els dàtils' en una font africana ci-

tada per Dozy ii, 399b.

Maçola, *maçolada*, *maçolar*, V. *maça* *Macolí*, *macolim*, *macolinada*, *macolinea*, V. *mac* (*MACAR*) *Maçonar*, V. *maçonejar* *Maçoneria* [1534], pres del fr. *maçonnerie* id., derivat de *maçon* 'mestre d'obres', que es creu d'origen germànic (*REW*, 5208), i cf. *FRANC* *Maçot*, *maçota*, *maçoter*, V. *maça*

Macolla (*DECH* ii, 743b41) no és mot de la nostra llengua: el copià el dicc. Lombart del DAcEsp.; no figura en Escrig; i J. G. M., després d'una enquesta amb llauradors de tota l'Horta i Ribera, constata, 1958, que ningú no ho ha sentit dir mai.

MACRO-, primer element de compostos savis, pres del gr. *μακρός* 'llarg', 'gran'. *Macrobídica*, format amb *βλος* 'vida'. *Macrocefal* [Lab. 1840] i *macrocefàlia*, v. *CEFÀLIC*. *Macrocosmos*, amb *κόσμος* 'món'. *Macrur*, amb *οὐρά* 'cua'.

MACTA, 'peça de roba' ant., de l'àr. *maqta^a* id., derivat de *qata^a* 'esqueixar', 'rebaixar'. □ 1.ª doc.: Muntaner. El mot aràbic figura en moltes fonts clàssiques i vulgars: entre elles, traduït «tela panni», en el nostre *RMa.* (Dozy ii, 374). No pas derivat d'això, però sí modificat per la seva influència, deu ser el mot menorquí *màcter* 'bisectriu d'un cartabó', pres de l'anglès *mitre* (pron. *mâîter*) id. (etimologia atribuïda al mot següent, per err. tip. en *AlcM*).

Macucos, V. *macoca*

MACULA, 'taca, especialment la d'ordre moral', pres del ll. *macûlla* 'taca'. □ 1.ª doc.: S. xiv.

Els *DAG* i *AlcM* en donen cites en Eiximenis, StVicentF i el *Tresor de Pobres*. També en JoMartorell: «mira quanta fermetat deu ésser en lo home: com la dona ama --- tota la sua honor met en poder del qui ama e la sua persona ---; e si tendrà algun defecte en sí, és forçat que tal enamorat ho haja de veure: e no penses tu que lo que he dit ho diga per mal dret que senta en la mia persona, ne-y haja *màcula* neguna, mas solament no vull dir de quant deu ésser tengut l'home a la dona qui en son poder se posa» (§ 241, Ag. iii, 139). I en bastants autors, des del S. xv: «O Déu, com és digna - d'alta recolència, / del anyell sens *màcula* - la figura sancta, / que 'l poble judaic - sots obediència / manist que prenguessen - i, ab diligència, / a tu l'immolassen», Fc. Prats, a. 1487 (*JMBover*, *BiEscrBal.* ii, 159.41.2).

Aquest mot llatí es perpetuà, d'altra banda, per via popular en diverses ll. romàniques: cast. i port. *mancha*, port. *malha* i *mágoa*, it. *macchia* 'taca'. En cat. mateix, semblen haver quedat algunes supervivències més o menys locals d'una evolució fonètica popular, en la forma *malla*, eliminada en general, per evitar l'homonímia de *malla* 'anella (de xarxa etc.)' i 'moneda poc valuosa': homonímia esdevinguda prescindible, gràcies a la invasió del germanisme *TACA*. Però com a pro-